

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 24-5 травня 2019 року)

Одеса -2019

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства // Матеріали III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 24-25 травня 2019 р.) 94 с.

Рецензенти:

Скловський Ігор Зіновійович - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Центральноукраїнського національного технічного університету

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 27 травня 2019 року)

2. Музиченко А. В., Назарова Н. С., Стрижова И. А. Общество потребления в эпоху глобализации: социально-политические аспекты / А. В. Музиченко, Н. С. Назарова, И. А. Стрижова. – Одесса: Печатный дом, 2014. – 200 с.

3. Muzychenko G., Koliada T. Evaluation of State Intervention to the Country Economy by Global Democratic Markers / Scientific Development and Achievements. – London, 2018. – 459 p. – Pp. 421-432.

Нарядько Галина Яківна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського, Семанчук Ганна – студентка II курсу соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського

СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ

Основоположним елементом будь-якої культури є цінності, які регулюють діяльність, поведінку групи і спільноти. За своєю сутністю цінності – це відносно стійке, соціально зумовлене, вибіркоче ставлення людини до сукупності матеріальних і духовних суспільних благ.

Духовність, сім'я, земля, життя, традиція – базові цінності українського народу, його соціально значимі орієнтири, які і є одним із важливих факторів розуміння нашої історії. Вони формують суспільні пріоритети, які визначатимуть стратегію розвитку країни на майбутнє. Тому призначенням та першочерговими функціями держави є забезпечення національної безпеки та процвітання суспільства з передумовою збереження та захисту традиційних сімейних цінностей - це класичні уявлення про родину, важливість шлюбу та його збереження, народження та виховання дітей в сім'ї, традиційні ролі чоловіка та жінки.

Початком, своєрідним корінням, усіх цінностей українського народу є сім'я, як механізм їх створення, відтворення, збереження та передачі. Сім'я – це місце де здійснюється найбільший вплив на психологічне і фізичне здоров'я її членів, виховання дітей і отримання ними перших уявлень про особливості приватного та суспільного життя, моральні цінності, поведінку тощо.

Ще з доби раннього палеоліту (приблизно 200 тис. років до н.е.) просліджуються витоки сімейства на нашій території. Хліборобське життя стародавніх українців впливало на родинний устрій. Осілість, стабільний прибуток від праці на землі, чим переважно займалася жінка, робили матір головною особою родини і надовго закріпили тут елементи матріархату. Українка з давніх-давен була берегинею сімейної моралі, вирізнялася почуття власної гідності та не терпіла нерівності свого чоловіка і стосунки будувалися на визнанні рівноправності чоловіка і жінки (проявом певного сімейного демократизму), на відміну від російської сім'ї.

Рівноправність стосунків виявлена у правах жінок на майно – материзну. Були випадки, коли жінка ставала номінальним головною родини, брала на себе відповідальність за сім'ю та виконувала чоловічу роботу, частіше всього причиною була вимушена відсутність чоловіка (визвольні війни, козакування, чумацтво тощо).

Надзвичайний вплив на життя українців мав шлюб. Справа одруження - творення сім'ї - у наших предків мала як особистий, так й громадський характер. Чоловіка вважали самостійним лише після одруження, тривале парубкування не схвалювалося, а до тих, хто взагалі не одружувався, ставилися зневажливо. Важливою була оцінка громадою морального стану і репутації родин молодих. Шлюб практично повсюдно освячувався церквою та закріплювався взаємними клятвами вірності молодих. Також існувала заборона шлюбних відносин внутрішньо-родового характеру. Головною метою та бажанням сім'ї була велика родина, народження дітей, виховання їх згідно традицій та цінностей для гідного продовження роду на славу українського народу. Новонароджених приймали в світ

спеціальним обрядом хрещення. Надзвичайно різноманітними були колісанки, забавлянки, примовки для дитини. Майже кожна жінка знала декілька десятків коліскових пісень. Ще не розуміючи слів, дитина вже відчувала ніжність і ласку своєї матері, вчилася пізнавати та сприймати цей світ.

Культ роду був відлунням того, що ми сьогодні називаємо генетичним кодом, покликом крові. Окремо виділялися "знатні роди", вони повинні були дотримуватись особливих вимог: моральні, патріотичні, бути носіями кращих особливостей народу. Честь роду зобов'язувала людину поводитися високоморально, бути взірцем для інших. Особливо цінувалася пам'ять про предків і їхні вчинки; століттями передавалися їх матеріальні предмети — рушники, особисті речі, зображення тощо; ретельно доглядалися могили предків; проводилися загальносімейні зібрання на храмові свята.

Сучасне українське суспільство в рамках своєї культури мало орієнтується на створення і розвиток традиційних цінностей сім'ї. Втрачається виховний ідеал, духовна наповненість сім'ї, що є причиною для зниження рівня психологічного здоров'я, інтелектуального та морального потенціалу народу, як наслідок рівень народжуваності в Україні знижується. Більшість сімей обмежуються однією дитиною, збільшується кількість пар, які не бажають мати дітей через соціальні, матеріальні або психологічні причини, незрозумілість, суперечність, неузгодженість ціннісної системи сучасної сім'ї загрожують розповсюдженням в суспільстві й особистості масової дегуманізації.

Взаєморозуміння, взаємоузгодження та позитивне ставлення до індивідуальних цінностей членів подружжя, вироблених на основі загальносімейних цінностей, має важливе значення для їх психологічної сумісності.

Цінності конкретної сім'ї визначають її культуру. Культуру сім'ї можна розглядати як сукупність матеріальних і духовних цінностей, які є результатом її історичного розвитку. Члени сім'ї, діючи в рамках сімейних цінностей, є одночасно і об'єктом культурних взаємодій, і суб'єктом, творцем цінностей. Ціннісні взаємини становлять собою одночасно процес сприйняття і розуміння світу через призму цінностей; результат цього процесу — ставлення суб'єкта до певних об'єктів як до особистісних цінностей. Дбайливе ставлення до сімейних цінностей тісно взаємопов'язане з уявленнями про батьківство і батьківську культуру. У вітчизняній культурній практиці уявлення про повноцінну сім'ю невід'ємно пов'язані з орієнтацією на народження дітей і званням батьківства. Батьківська культура — одна з провідних передумов повноцінного виховання дітей, що має значення не тільки для окремої сім'ї, а й для країни загалом [3].

Тенденції руйнування традиційних сімейних цінностей триває у всіх розвинених країнах західної цивілізації. Чинниками цього є, насамперед, свобода сексуальних стосунків, пропаганда егоїстичного та споживацького способу життя, небажання все більшої кількості людей вступати в шлюб за церковним, або світським обрядом. Молоді люди визначають своїми пріоритетами навчання, кар'єру та матеріальне забезпечення, а значимість інституту сім'ї піддають сумніву [2].

В Україні шлюбний вік протягом останніх двох десятиліть також зростає, але він і далі є нижчим, ніж в більшості країн Європи і США. Тобто українці вступають у перший шлюб тоді, коли вони ледь скінчили освіту, але ще не набули фінансової незалежності жінки у 24 роки, чоловіки у нецілих 28. Згідно з опитуваннями, переважно молоді українці одружуються на хвилі почуттів, а над матеріальними справами вони сильно не замислюються. Бажання мати спільних дітей — теж зараз не головний мотив шлюбів. Молоді люди виявляються неготовими до випробувань — до 4 років, за статистикою, розпадається більшість таких шлюбів.

Серед головних причин — проблеми, що переважно пов'язані з бідністю, алкоголізм, насильство в родині, відсутність навичок вести діалог. І вчитися цього молодим українцям також немає, у кого. За даними українського Інституту демографії та соціологічних досліджень імені Птухи, в Україні триває тенденція нестійкості шлюбів, яка сформувалася ще в 1970-ті роки, за часів Радянського Союзу, коли українці легко одружувалися і легко розлучалися.

Суспільні трансформації останніх десятиліть в Україні та загальносвітові тенденції розвитку сім'ї, які принесли з собою реорганізацію усталених структур життєдіяльності людини та соціальних інститутів входження молоді в доросле життя, потребують суттєвого підвищення якості сімейного виховання дітей та учнівської молоді в загальноосвітніх навчальних закладах, формування у них системи ціннісних орієнтацій створення та розвитку сім'ї, збереження традиційного шанобливого ставлення до батьків і відповідального батьківства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. https://pidruchniki.com/14210923/pedagogika/devaki_traditsiyni_osoblivosti_ukrayinsko_yi_rodini
2. <https://life.pravda.com.ua/columns/2009/11/18/33503/>
3. Дюльдина Ж. Н. Формирование у юношей семейных ценностей в условиях поликультурной среды : автореф. дисс. ... канд. пед. наук 13.00.01. Ульяновск, 2010. – 321 с.

Нівня Ганна Олександрівна (Одеса) – кандидат філософських наук, в. о. доцента кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНИЙ МІФ В ПРОСТОРІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Найдавнішим засобом осягнення дійсності людиною слугував міф. Суспільна свідомість і сьогодні зберігає міфологічний компонент, при чому пріоритет надається соціальному міфу.

Соціальний міф був присутнім на всіх етапах розвитку суспільства. З давнини соціальна міфологія імпліцитно існувала як складова архаїчної міфології, що пояснювала суспільні процеси явища. З епохи нового часу соціальна міфологія існує експліцитно, включаючи до себе ідеологічні конструкти [3, с. 6]. Найбільш значущою умовою для становлення сучасної соціальної міфології є процес глобалізації [1, с. 6].

Сучасні дослідники виділяють чотири групи явищ соціальної міфології, а саме міфи політичного та суспільного життя (їх створюють політики, ідеологи та журналісти); міфи, пов'язані з етнічною та релігійною самоідентифікацією; міфи, що стосуються нерелігійних вірувань (розповіді про екстрасенсів та інші ірраціональні засоби пояснення реальності); міфи масової культури (міські міфи, історії про життя славнозвісностей) [2, с. 36].

В ХХ столітті найсприятливішим середовищем для створення та поширення соціальних міфів були телебачення та преса. В ХХІ столітті таким простором став інтернет, особливо сегмент соціальних мереж.

В умовах соціальної мережі завдяки репостам швидкість поширення інформації значно зростає. Такі майданчики, як, наприклад, facebook, передбачають створення об'єднань за інтересами, що сприяє віртуальній інтеграції груп. Сучасний індивід є у значній мірі залежним від світу соціальних мереж з їх яскравими стрічками новин, системою лайків, стрімким оновленням контенту. Все частіше реальне спілкування поступається віртуальній комунікації, що здійснюється в приватних повідомленнях, коментарях до певного контенту, у віртуальних спільнотах.

Якщо спочатку користувачами соцмереж були представники молоді, то сьогодні власну віртуальну сторінку мають люди усіх вікових категорій, починаючи з дітей і закінчуючи людьми похилого віку. У соцмережах реєструються як видатні особистості, так і середньостатистичні обивателі, як олігархи, так і люди, дохід яких набагато нижчий за середній, представники всіх верств населення і професій.

Саме тому соціальні міфи активно продукуються та циркулюють в умовах соціальних мереж. Політичні міфи та міфи, пов'язані з національною самоідентичністю поширюються завдяки тематичним публікам та публічним сторінкам політиків, журналістів та ін.. В таких умовах успішно використовується здатність соціального міфу цілеспрямовано впливати на